ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 16ης Οκτωβρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-140/96 P,

Κωνσταντίνος Δημητριάδης, πρώην υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάτοικος Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενος από τον Μάρκο Παπαζήση, δικηγόρο Θεσσαλονίκης, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη διεύθυνση του αναιρεσείοντος, 4 A, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

αναιρεσείων,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 28 Φεβρουαρίου 1996 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τρίτο τμήμα) στην υπόθεση T-294/94, Δημητριάδης κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. I-A-51 και σ. II-151), και με την οποία ζητείται η αναίρεση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι το

Ελεγκτικό Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενο από τους Jean-Marie Stenier, κύριο υπάλληλο διοικήσεως στη Νομική Υπηρεσία, Χρήστο Κομνηνό και Paolo Giusta, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την έδρα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, 12, rue Alcide de Gasperi, Kirchberg,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini (εισηγητή) και G. Hirsch, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: R. Grass

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 29 Απριλίου 1996, ο Κ. Δημητριάδης άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ και των αντίστοιχων διατάξεων των Οργανισμών ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 28 Φεβρουαρίου 1996 στην υπόθεση Τ-294/94, Δημητριάδης κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. I-A-51 και σ. II-151, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), και με την οποία απέρριψε την προσφυγή-αγωγή με την οποία ο νυν αναιρεσείων είχε ζητήσει αφενός την ακύρωση της αποφάσεως 8543 της 8ης Μαρτίου 1994 της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής (στο εξής: ΑΔΑ), περί απορρίψεως της αιτήσεως αρωγής που είχε υποβάλει ο ίδιος στις 26 Νοεμβρίου 1993, και αφετέρου την επιδίκαση χρηματικής ικανοποιήσεως για την ηθική βλάβη που ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί.

2 Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία ανέκυψε η διαφορά μεταξύ του Κ. Δημητριάδη και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το Πρωτοδικείο προέβη στις εξής διαπιστώσεις:

«1. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, ο προσφεύγων-ενάγων (στο εξής: προσφεύγων) ήταν μόνιμος υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τοποθετημένος στη μεταφραστική υπηρεσία με την ιδιότητα του μεταφραστή ελληνικής γλώσσας.

2. Στις 24 Νοεμβρίου 1993 ο Κ., επικεφαλής του ελληνικού μεταφραστικού τμήματος και προϊστάμενος του προσφεύγοντος, άφησε στο γραφείο του δευ-

τέρου ένα κείμενο το οποίο έπρεπε να μεταφραστεί από τον προσφεύγοντα έως τις 9 Δεκεμβρίου 1993. Στις 25 Νοεμβρίου 1993 ο Κ. και ο προσφεύγων συζήτησαν, στο γραφείο του προσφεύγοντος, σχετικά με τη μετάφραση του κειμένου αυτού. Ο προσφεύγων ισχυρίσθηκε ότι δεν θα είχε τον χρόνο να μεταφράσει το έγγραφο αυτό εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, για τον λόγο ότι επρόκειτο, εν τω μεταξύ, να πάρει τριήμερη άδεια, ότι έπρεπε να ασχοληθεί με ορισμένες οικιακές εργασίες και ότι αντιμετώπιζε ορισμένα προβλήματα υγείας (ζαλάδες), πρότεινε δε να ανατεθεί η εργασία σε άλλο μέλος της υπηρεσίας.

3. Η συζήτηση εξετράπη. Κατά τη διάρκεια της συζητήσεως αυτής, ο Κ. αποκάλεσε τον προσφεύγοντα "βλάκα" και στη συνέχεια του είπε "ασιχτίρ" (τουρκική έκφραση), φράσεις τις οποίες ο προσφεύγων θεωρεί υβριστικές (κατ' αυτόν, η τελευταία φράση σημαίνει "να πας να γαμ...").

4. Στις 26 Νοεμβρίου 1993 ο προσφεύγων, αφενός, κατέθεσε έγκληση ενώπιον της Εισαγγελικής Αρχής του Λουξεμβούργου και, αφετέρου, υπέβαλε αίτηση αρωγής βάσει του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ).

5. Επειδή για την υποβολή της αιτήσεώς του δεν είχαν τηρηθεί ορισμένες διατυπώσεις, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ), με υπηρεσιακό σημείωμα της 8ης Δεκεμβρίου 1993, κάλεσε τον προσφεύγοντα να υποβάλει νέα αίτηση.

6. Στις 9 Δεκεμβρίου 1993 ο προσφεύγων υπέβαλε αίτηση δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, με την οποία ζήτησε τη διεξαγωγή διοικητικής εξετάσεως και την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων στον Κ.

7. Στις 14 Ιανουαρίου 1994 η ΑΔΑ έδωσε, βάσει του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, εντολή στον F., προϊστάμενο της μεταφραστικής υπηρεσίας, να διεξαγάγει εξέταση προκειμένου να διαπιστώσει το αληθές των πραγματικών περιστατικών που εξέθετε ο προσφεύγων στην αίτηση αρωγής.

8. Κατά τη διάρκεια της εξετάσεως αυτής, εξετάστηκαν διαδοχικά, στις 19 Ιανουαρίου 1994, ο προσφεύγων, ο Κ. και τέσσερα μέλη της μεταφραστικής υπηρεσίας τα οποία είχαν προταθεί ως μάρτυρες από τον προσφεύγοντα. Ο τελευταίος μάρτυρας εξετάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 1994.

9. Θεωρώντας ότι υπήρχαν ενδείξεις συνυπαιτιότητας του προσφεύγοντος και του Κ., η ΑΔΑ αποφάσισε να εξετάσει διαδοχικά τους δύο αυτούς υπαλλήλους στο πλαίσιο του άρθρου 87, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, το οποίο αφορά το πειθαρχικό καθεστώς. Η διαδικασία αυτή αφορούσε, ως προς τον προσφεύγοντα, τρεις περιπτώσεις ενδεχομένης αρνήσεως εργασίας, μεταξύ των οποίων και εκείνη που αποτέλεσε το αντικείμενο του επεισοδίου της 25ης Νοεμβρίου 1993, και, ως προς τον Κ., το επεισόδιο της 25ης Νοεμβρίου 1993. Οι ακροάσεις έλαβαν χώρα στις 28 Ιανουαρίου 1994. Δύο άλλα μέλη του ελληνικού μεταφραστικού τμήματος εξετάστηκαν ως μάρτυρες στις 31 Ιανουαρίου 1994.

10. Στις 31 Ιανουαρίου 1994 ο προσφεύγων αποχώρησε από τη θέση μεταφραστή στο Ελεγκτικό Συνέδριο και ανέλαβε καθήκοντα γλωσσομαθούς νομικού στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

11. Μετά το πέρας της εξετάσεως αυτής, η ΑΔΑ του καθού αποφάσισε, με το έγγραφο 8543 της 8ης Μαρτίου 1994 που απηύθυνε στον προσφεύγοντα, να απορρίψει την αίτηση αρωγής που είχε υποβάλει. Προς τούτο, η ΑΔΑ στηρίχθηκε στο ότι υπήρχαν "ενδείξεις συνυπαιτιότητας", καθώς και σε όλα τα στοιχεία της υποθέσεως. Η ΑΔΑ δέχτηκε ως αληθή, μεταξύ άλλων, τα εξής πραγματικά περιστατικά: ο Κ. ουδέποτε αρνήθηκε ότι εκστόμισε τις ανωτέρω φράσεις, οι οποίες ειπώθηκαν κατά τη διάρκεια λογομαχίας, δήλωσε δε, κατά την εξέτασή του στις 19 Ιανουαρίου 1994, ότι ήταν πρόθυμος να ζητήσει συγγνώμη. Η ΑΔΑ κατέληξε, έτσι, στο συμπέρασμα ότι προς το συμφέρον της υπηρεσίας δεν έπρεπε να ληφθούν περαιτέρω μέτρα κατά του Κ.

12. Η ΑΔΑ αποφάσισε επίσης, με το έγγραφο 8544 της 8ης Μαρτίου 1994 που απηύθυνε στον προσφεύγοντα, να θέσει τέρμα στην πειθαρχική διαδικασία που είχε κινηθεί εναντίον του, χωρίς να του επιβάλει πειθαρχικές κυρώσεις. Συγκεκριμένα, η ΑΔΑ έκρινε ότι δύο από τις τρεις περιπτώσεις αρνή-

σεως εργασίας δεν είχαν αποδειχθεί, η δε τρίτη (που αποτέλεσε την αφορμή του επεισοδίου της 25ης Νοεμβρίου 1993) δεν αρκούσε για να δικαιολογήσει την επιβολή πειθαρχικής κυρώσεως, καίτοι οι λόγοι τους οποίους είχε επικαλεστεί ο προσφεύγων δεν φαίνονταν πειστικοί.

13. Τέλος, η ΑΔΑ, με έγγραφο της 9ης Μαρτίου 1994 το οποίο απηύθυνε στον Κ., αποφάσισε να θέσει τέρμα στην πειθαρχική διαδικασία που είχε κινηθεί εναντίον του, χωρίς να του επιβάλει πειθαρχικές κυρώσεις.

14. Στις 11 Απριλίου 1994 ο προσφεύγων υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως 8543 της ΑΔΑ της 8ης Μαρτίου 1994. Με τη διοικητική αυτή ένσταση, ο προσφεύγων ζήτησε να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας του βάσει του άρθρου 24 του ΚΥΚ, καθώς και να του καταβληθεί το ποσό των 25 000 ECU ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη την οποία ο προσφεύγων ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί εξ αιτίας της συμπεριφοράς της ΑΔΑ.

15. Η διοικητική αυτή ένσταση απορρίφθηκε ρητώς από την ΑΔΑ με έγγραφο της 1ης Ιουλίου 1994.»

3 Κατόπιν αυτών, ο νυν αναιρεσείων άσκησε, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Σεπτεμβρίου 1994, προσφυγή-αγωγή, ζητώντας από το Πρωτοδικείο:

1) να ακυρώσει την απόφαση 8543 της 8ης Μαρτίου 1994 και την απόφαση 8912 της 1ης Ιουλίου 1994, περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεώς του·

2) να υποχρεώσει το καθού να του καταβάλει χρηματική ικανοποίηση ύψους 25 000 ECU για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω των αποφάσεων και της συμπεριφοράς της ΑΔΑ·

3) να υποχρεώσει το καθού, ως αλληλεγγύως ευθυνόμενο, να του καταβάλει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ, το ποσό των 100 000 βελγικών φράγκων ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη την οποία ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υπέστη από τις λέξεις που εκστόμισε εναντίον του ο Κ.·

4) να καταδικάσει το καθού στα δικαστικά έξοδα.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

4 Το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή-αγωγή ως εν μέρει απαράδεκτη και εν μέρει αβάσιμη.

5 Όσον αφορά το πρώτο αίτημα του νυν αναιρεσείοντος, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, στη σκέψη 39 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το κοινοτικό όργανο, κατόπιν επεισοδίου απάδοντος προς την τάξη και τη γαλήνη της υπηρεσίας, πρέπει να επεμβαίνει όσο το δυνατόν δραστικότερα και να αντιδρά επιδεικνύοντας την ταχύτητα και τη μέριμνα που απαιτούνται από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, για να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά και να μπορέσει, επομένως, να συναγάγει τις δέουσες συνέπειες, εν πλήρει επιγνώσει της καταστάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Απριλίου 1993 στην υπόθεση Τ-5/92, Tallarico κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1993, σ. II-477, σκέψη 31). Εξάλλου, το κοινοτικό όργανο δεν μπορεί να επιβάλει πειθαρχικές κυρώσεις στον εμπλακέντα στο επεισόδιο υπάλληλο, παρά μόνον αν από τη διαταχθείσα εξέταση αποδεικνύεται με βεβαιότητα συμπεριφορά του εν λόγω υπαλλήλου που παρακωλύει την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας ή θίγει την τιμή και την υπόληψη άλλου υπαλλήλου (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1989 στην υπόθεση 55/88, Κατσούφρος κατά Δικαστηρίου, Συλλογή 1989, σ. 3579, σκέψη 16).

6 Στη συνέχεια, με τις σκέψεις 40 και 41 το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, κατά την εξέταση του ζητήματος αν το Ελεγκτικό Συνέδριο είχε παραβεί το καθήκον αρωγής που του επέβαλλε το άρθρο 24 του ΚΥΚ, ότι εν προκειμένω το Ελεγκτικό Συνέδριο:

— είχε διατάξει τη διενέργεια διοικητικής εξετάσεως λίγες ημέρες μετά την υποβολή της αιτήσεως αρωγής από τον προσφεύγοντα,

— είχε ακούσει τους εμπλακέντες στο επεισόδιο,

— είχε εξετάσει τους μάρτυρες που είχε προτείνει ο προσφεύγων,

— είχε κινήσει πειθαρχική διαδικασία κατά των εμπλακέντων στο επεισόδιο,

— στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών, είχε ακούσει εκ νέου τους εμπλακέντες,

— είχε εξετάσει νέους μάρτυρες στο πλαίσιο των ίδιων αυτών διαδικασιών.

7 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, με τη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ΑΔΑ είχε εξετάσει τους τέσσερις αυτόπτες μάρτυρες της λογομαχίας και ότι, αφού η εξέταση που διεξάγεται στο πλαίσιο του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, δεν πρέπει να καταλογιστεί στην ΑΔΑ το γεγονός ότι δεν εξέτασε πρόσωπα που δεν ήσαν παρόντα κατά τη διάρκεια του επεισοδίου ή ενός έστω μέρους του επεισοδίου μεταξύ των δύο υπαλλήλων και των οποίων η μαρτυρία δεν προκύπτει από κανένα στοιχείο ότι θα μπορούσε να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών.

8 Όσον αφορά το επιχείρημα περί «πιέσεων και απειλών», τις οποίες ο νυν αναιρεσείων ισχυριζόταν ότι είχε δεχθεί, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με τη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι διάδικοι έδιδαν διαμετρικά αντίθετες ερμηνείες στο περιεχόμενο των παρεμβάσεων, οι οποίες πάντως δεν αμφισβητούνταν. Επιπλέον, από κανένα στοιχείο δεν μπορούσε να συναχθεί ότι το σημείο αυτό θα μπορούσε να αποσαφηνισθεί με τη διεξαγωγή αποδείξεων. Κατόπιν αυτού, το Πρωτοδικείο απέρριψε το εν λόγω επιχείρημα.

9 Όσον αφορά τον χρόνο εντός του οποίου ενήργησε η ΑΔΑ, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τη λογομαχία μέχρι τη λήψη των τελικών αποφάσεων της ΑΔΑ είχαν παρέλθει

συνολικά τρεισήμισι μήνες. Εν τω μεταξύ, η ΑΔΑ είχε αποφασίσει να διεξαγάγει διοικητική εξέταση για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, είχε προβεί στην εξέταση αυτή και είχε διεξαγάγει δύο πειθαρχικές διαδικασίες κατά των εμπλακέντων στη λογομαχία.

10 Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορούσε να προσαφθεί στην ΑΔΑ ότι ενήργησε με καθυστέρηση κατά παράβαση του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ.

11 Όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον η ΑΔΑ, μετά το πέρας της διοικητικής εξετάσεως που είχε διατάξει, είχε συναγάγει, εν πλήρει επιγνώσει, τις ενδεδειγμένες συνέπειες, αν ληφθεί υπόψη η εξουσία εκτιμήσεως που της αναγνωρίζεται συναφώς (απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Οκτωβρίου 1993 στην υπόθεση T-59/92, Caronna κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1129, σκέψη 64), το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 48 και 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, ενώ δεν αμφισβητήθηκε ότι ο Κ. είχε εκστομίσει τις επίμαχες φράσεις, εντούτοις από τη δικογραφία προέκυπτε ότι η ΑΔΑ δεν μπορούσε, κατόπιν της διοικητικής εξετάσεως, να κατανείμει τις ευθύνες μεταξύ των εμπλακέντων στη λογομαχία, πράγμα που αποδεικνυόταν από τα πρακτικά της εξετάσεως των μαρτύρων. Κατά συνέπεια, η απόφαση της ΑΔΑ να απορρίψει την αίτηση αρωγής του προσφεύγοντος και να θέσει τέρμα, χωρίς την επιβολή κυρώσεων, στην πειθαρχική διαδικασία που είχε κινηθεί κατά του Κ. λόγω ακριβώς της λογομαχίας αυτής ήταν νόμιμη και δεν συνιστούσε υπέρβαση των ορίων της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει.

12 Κατά τα λοιπά, με τις σκέψεις 50 έως 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα επιχειρήματα του νυν αναιρεσείοντος δεν μπορούσαν να θίξουν την ορθότητα του συμπεράσματος αυτού. Πρώτον, η ΑΔΑ καλώς είχε εξετάσει, στο πλαίσιο εξετάσεως της οποίας ακριβώς το αντικείμενο ήταν η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και των ευθυνών, ορισμένες προγενέστερες αιτιάσεις τις οποίες είχε διατυπώσει ο ένας από τους εμπλακέντες προς στήριξη των παρατηρήσεών του επί του επιμάχου επεισοδίου. Δεύτερον, το Πρωτοδικείο εκτίμησε ότι δεν χρειαζόταν να αποφανθεί επί των κατηγοριών περί πλαστογραφίας, καθόσον από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις ουδόλως προέκυπτε ότι η ΑΔΑ είχε λάβει υπόψη τα επίμαχα έγγραφα. Τρίτον, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η ΑΔΑ έλαβε την προσβαλλόμενη απόφαση λόγω της αδυναμίας της να εξακριβώσει με βεβαιότητα, μετά το πέρας της διοικητικής εξετάσεως, τα πραγματικά περιστατικά και τις σχετικές ευθύνες. Η ΑΔΑ δηλαδή έλαβε υπόψη της τη μη συμβιβαστική στάση του προσφεύγοντος απλώς και μόνον ως πρόσθετο στοιχείο.

13 Τέλος, όσον αφορά τον ισχυρισμό περί αρνήσεως εργασίας, η οποία, κατά την ΑΔΑ, υπήρξε η αφορμή του επεισοδίου, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, με τη σκέψη 54 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ενώπιόν του είχε ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως μόνον κατά της αποφάσεως 8543, η οποία αφορούσε την απόρριψη της αιτήσεως αρωγής του νυν αναιρεσείοντος, και όχι κατά του εγγράφου 8544, το οποίο αφορούσε την εξέταση των ισχυρισμών περί αρνήσεως εργασίας. Η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εξέταση του τελευταίου αυτού σημείου περιορίστηκε συνεπώς στο ότι στην απάντηση της ΑΔΑ της 1ης Ιουλίου 1994, με την οποία απορρίφθηκε η ένσταση του νυν αναιρεσείοντος, αναφερόταν ότι «το γεγονός ότι το επεισόδιο της 25ης Νοεμβρίου 1993 άρχισε όταν αρνηθήκατε, προβάλλοντας λόγους που δεν ήσαν ιδιαίτερα πειστικοί, να μεταφράσετε ένα κείμενο που σας ζήτησε ο Κ., το οποίο όμως στη συνέχεια μεταφράσατε χωρίς καμία διαμαρτυρία όταν σας το ζήτησε ο F., μπορεί επίσης να προστεθεί εδώ ως ένα από τα συνεκτιμώμενα στοιχεία». Επ' αυτού το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, πρώτον, ότι από τη δικογραφία προέκυπτε ότι ο νυν αναιρεσείων δεν δέχθηκε να εκτελέσει μια εργασία που του είχε ζητήσει ο προϊστάμενός του. Δεύτερον, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, όπως τόνισε η ΑΔΑ, οι εξηγήσεις που είχε δώσει ο νυν αναιρεσείων δεν ήταν εκ πρώτης όψεως θεμιτές και ικανές να δικαιολογήσουν την άρνηση αυτή. Δεν μπορούσαν π.χ. να θεωρηθούν θεμιτές οι εξηγήσεις που αφορούσαν τις οικιακές εργασίες του νυν αναιρεσείοντος (πλύσιμο και σιδέρωμα, όπως ανέφερε ο ίδιος κατά την εξέτασή του). Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι έπρεπε επίσης να απορριφθεί η δικαιολογία σχετικά με τις ημέρες άδειας, αφού ο νυν αναιρεσείων ούτε είχε ζητήσει ούτε είχε λάβει εκείνη την ημέρα άδεια και, επιπλέον, είχε λάβει τρεις ημέρες άδεια την εβδομάδα που είχε προηγηθεί της λογομαχίας. Όσον αφορά τη δικαιολογία του ότι είχε ζαλάδες, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ο νυν αναιρεσείων δεν είχε προσκομίσει κανένα ιατρικό πιστοποιητικό. Τέλος, όσον αφορά την πρότασή του να ανατεθεί η μετάφραση σε άλλο μέλος της υπηρεσίας και να ανατεθεί στον ίδιο μια λιγότερο επείγουσα μετάφραση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η άνιση κατανομή της εργασίας εντός μιας υπηρεσίας δικαιολογεί μεν το αίτημα του υπαλλήλου προς τον προϊστάμενο να του δοθούν εξηγήσεις, αλλά δεν νομιμοποιεί την άρνηση εργασίας. Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο τόνισε ότι ο νυν αναιρεσείων δήλωσε κατά την εξέτασή του ότι κατά τις προηγηθείσες της λογομαχίας ημέρες «δεν είχε να κάνει τίποτα». Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο έκρινε, με τις σκέψεις 57 και 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν μπορούσε να προσαφθεί στην ΑΔΑ παράβαση του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ και ότι το αίτημα ακυρώσεως έπρεπε να απορριφθεί.

14 Όσον αφορά το δεύτερο αίτημα του νυν αναιρεσείοντος, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με τη σκέψη 61 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, αφού από την εξέταση του πρώτου αιτήματος δεν προέκυπτε παράβαση του καθήκοντος αρωγής που υπείχε το Ελεγκτικό Συνέδριο βάσει του άρθρου 24 του ΚΥΚ, το αίτημα επιδικάσεως χρηματικής ικανοποιήσεως για την ηθική βλάβη που ο νυν αναιρεσείων ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί λόγω της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεως αρωγής έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμο.

15 Όσον αφορά το τρίτο αίτημα του νυν αναιρεσείοντος, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, με τη σκέψη 67 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά το άρθρο 113 του Κανονισμού Διαδικασίας, «το Πρωτοδικείο μπορεί οποτεδήποτε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως το απαράδεκτο για λόγους δημοσίας τάξεως». Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι μπορούσε να εξετάσει το παραδεκτό του αιτήματος του νυν αναιρεσείοντος χωρίς να χρειάζεται να εξετασθεί αν ο ισχυρισμός που προέβαλε το Ελεγκτικό Συνέδριο με το υπόμνημα ανταπαντήσεως αποτελούσε νέο ισχυρισμό.

16 Στη συνέχεια, στη σκέψη 69, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ο νυν αναιρεσείων δεν απέδειξε ότι είχε εξαντλήσει τα ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο νυν αναιρεσείων δεν παρέσχε ούτε στοιχεία αποτελούντα ενδείξεις ικανές να δημιουργήσουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα της προστασίας που παρέχουν τα ένδικα μέσα του λουξεμβουργιανού δικαίου. Το γεγονός ότι το πρόσωπο κατά του οποίου στρεφόταν η έγκληση είχε αλλάξει κατοικία χωρίς να δηλώσει τη νέα διεύθυνσή του στις αρμόδιες αρχές μπορούσε μεν να δημιουργήσει προβλήματα στην κίνηση της διαδικασίας, αλλά δεν αποτελούσε επαρκές στοιχείο για τη δημιουργία τέτοιου είδους αμφιβολιών. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε ως απαράδεκτο το αίτημα επιδικάσεως χρηματικής ικανοποιήσεως που είχε υποβάλει ο νυν αναιρεσείων βάσει του άρθρου 24, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ για την ηθική βλάβη που ισχυριζόταν ότι υπέστη λόγω των λέξεων που είχε εκστομίσει εναντίον του ο Κ.

17 Τέλος, όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, με τη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατά το άρθρο 88 του κανονισμού αυτού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Εντούτοις, κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού, το Πρωτοδικείο μπορεί να καταδικάσει ακόμα και τον νικήσαντα διάδικο στην καταβολή των εξόδων στα οποία αναγκάστηκε να υποβληθεί ο αντίδικος, αν κρίνει ότι τα έξοδα αυτά προκλήθηκαν χωρίς εύλογη αιτία ή κακοβούλως.

18 Το Πρωτοδικείο θεώρησε, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υποθέσεως, ιδίως δε την έκταση του επεισοδίου που αποτέλεσε την αιτία της, τη διεξαγωγή της διαδικασίας και τη στάση του νυν αναιρεσείοντος, όταν η ΑΔΑ δεν ήταν σε θέση να διαπιστώσει με βεβαιότητα τα πραγματικά περιστατικά και τις σχετικές ευθύνες, ότι έπρεπε να εφαρμοστεί το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας και να καταδικασθεί ο νυν αναιρεσείων στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Λόγοι αναιρέσεως και ισχυρισμοί των διαδίκων

19 Ο Κ. Δημητριάδης ζητεί από το Δικαστήριο, πρώτον, να διατάξει τον Γραμματέα του Πρωτοδικείου να συμπεριλάβει στη δικογραφία της αιτήσεως αναιρέσεως τα πρακτικά της προφορικής διαδικασίας της 8ης Φεβρουαρίου 1996 με τις αγορεύσεις των δικηγόρων των διαδίκων και το κείμενο της απομαγνητοφωνήσεως της καταθέσεως του μάρτυρα F. στην υπόθεση T-326/94, Δημητριάδης κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (απόφαση της 15ης Μαΐου 1996, Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. I-A-217 και σ. II-613), και, δεύτερον, να αναιρέσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Επιπλέον, ζητεί από το Δικαστήριο να κρατήσει την υπόθεση και να την εκδικάσει κατ' ουσίαν και να καταδικάσει το Ελεγκτικό Συνέδριο στα δικαστικά έξοδα τόσο της αναιρετικής όσο και της πρωτοβάθμιας δίκης.

20 Ο αναιρεσείων προβάλλει τους εξής οκτώ λόγους αναιρέσεως:

— πλημμέλειες κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου,

— παράβαση του άρθρου 24 του ΚΥΚ,

— νομικό σφάλμα κατά τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών,

— προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας,

— σφάλμα κατά τον προσδιορισμό των ευθυνών,

— παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου και αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου,

— νομικό σφάλμα κατά την απόρριψη του αιτήματος επιδικάσεως χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης,

— παράβαση ουσιώδους τύπου.

21 Το Ελεγκτικό Συνέδριο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη ή, επικουρικώς, ως αβάσιμη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

22 Πριν απ' όλα, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν υπάρχει λόγος να διατάξει, σύμφωνα με το αίτημα του Κ. Δημητριάδη, τη διεξαγωγή αποδείξεων. Όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο με τη διάταξη της 12ης Ιουνίου 1997 στην υπόθεση C-8/95 P, New Holland Ford κατά Επιτροπής (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 10), καμία από τις διατάξεις που ρυθμίζουν την οργάνωση του Πρωτοδικείου δεν προβλέπει την κατάρτιση πλήρων πρακτικών των συνεδριάσεων. Όσον αφορά τα πρακτικά της προφορικής διαδικασίας της 8ης Φεβρουαρίου 1996, το Δικαστήριο φρονεί ότι δεν θα του ήταν καθόλου χρήσιμα για την εξέταση στην οποία καλείται να προβεί στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

23 Όσον αφορά το βάσιμο της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 119 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη, το Δικαστήριο μπορεί, κατά πάσα στάση της δίκης, να την απορρίψει με αιτιολογημένη διάταξη.

24 Επιπλέον, κατά το άρθρο 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα και ως λόγοι αναιρέσεως επιτρέπεται να προβάλλονται αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσείοντος και παράβαση του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο.

25 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως ο αναιρεσείων υποστηρίζει καταρχάς ότι η εκτίμηση του Πρωτοδικείου θα ήταν τελείως διαφορετική, αν είχε λάβει υπόψη το επιχείρημά του περί αναποτελεσματικής προστασίας του βάσει του λουξεμβουργιανού δικαίου. Επιπλέον, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη την ενώπιον του Πρωτοδικείου μαρτυρία του F. στην προπαρατεθείσα υπόθεση Τ-326/94, ο οποίος παραδέχθηκε ότι είχε πει στον αναιρεσείοντα ότι, αν δεν αποσύρει την αίτηση αρωγής που είχε υποβάλει, θα μετετίθετο στο Δικαστήριο με κακή έκθεση βαθμολογίας. Κατά τον αναιρεσείοντα, από τη μαρτυρία αυτή προκύπτει ότι η δήλωση που επισυνήψε το Ελεγκτικό Συνέδριο στο υπόμνημα ανταπαντήσεως ήταν ψευδής. Εξάλλου, το Ελεγκτικό Συνέδριο προσκόμισε δήλωση της κ. Σ., συζύγου του Κ., ότι δεν τηλεφώνησε στη σύζυγο του αναιρεσείοντος για να της ζητήσει συγνώμη και το Πρωτοδικείο δέχθηκε δήλωση της συζύγου του αναιρεσείοντος που διέψευδε την κ. Σ. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ουδαμώς αναφέρεται στα γεγονότα αυτά. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο αγνόησε πλήρως τα γεγονότα που αποδείκνυαν το ψευδές των δηλώσεων που είχε προσκομίσει το Ελεγκτικό Συνέδριο, πράγμα που δημιουργεί στον αναιρεσείοντα αμφιβολίες ως προς την ουδετερότητα και την αντικειμενικότητα του Πρωτοδικείου. Τέλος, δεν ελήφθη υπόψη το αίτημα του δικηγόρου του αναιρεσείοντος να καταθέσει ως μάρτυρας ο κ. Α., πρώην μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι, αφού η συνεκτίμηση των ως άνω ισχυρισμών θα οδηγούσε ασφαλώς το Πρωτοδικείο σε διαφορετική απόφαση, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί εν όλω ή εν μέρει.

26 Συναφώς επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να στηρίζεται παρά μόνο σε λόγους που αφορούν την παράβαση νομικών κανόνων, αποκλειομένης οποιασδήποτε εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών. Το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του υποβλήθηκαν, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Αν το Πρωτοδικείο έχει εξακριβώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 168 Α της Συνθήκης, έλεγχο όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών αυτών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε το Πρωτοδικείο (βλ. διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 39).

27 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξακριβώνει αν η προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο ήταν νομότυπη και αν τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν το βάρος αποδείξεως και τη διεξαγωγή των απο-

δείξεων (βλ. προμνημονευθείσα διάταξη San Marco κατά Επιτροπής, σκέψη 40). Αντίθετα, από το γράμμα του άρθρου 66, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το οποίο ορίζει ότι το Πρωτοδικείο καθορίζει τα κατά την κρίση του αναγκαία αποδεικτικά μέσα, προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο είναι καταρχήν το μόνο αρμόδιο να εκτιμά την αξία των αποδεικτικών στοιχείων που του υποβάλλονται.

28 Στην προκειμένη υπόθεση, ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε, με τις σκέψεις 42 και 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η μαρτυρία προσώπων που δεν ήσαν παρόντα κατά τη διάρκεια του επεισοδίου μεταξύ των δύο υπαλλήλων δεν θα μπορούσε να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και ότι το ζήτημα αν ο Κ. Δημητριάδης είχε δεχθεί, όπως υποστήριζε, πιέσεις και απειλές δεν θα μπορούσε να αποσαφηνιστεί με τη διεξαγωγή αποδείξεων. Κατά τα λοιπά, ο λόγος αναιρέσεως αφορά πραγματικά ζητήματα.

29 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί, διότι είναι εν μέρει προδήλως απαράδεκτος και εν μέρει προδήλως αβάσιμος.

30 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το σκεπτικό της αποφάσεως του Πρωτοδικείου αντιβαίνει ευθέως προς την προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Κατσούφρος κατά Δικαστηρίου. Κατά τον αναιρεσείοντα, εν προκειμένω συντρέχουν οι προϋποθέσεις που έθεσε το Δικαστήριο με την εν λόγω απόφαση — συμπεριφορά θίγουσα την τιμή ή την υπόληψη άλλου υπαλλήλου και πλήρης απόδειξη της υπάρξεως τέτοιας συμπεριφοράς. Κατά συνέπεια, ο αναιρεσείων φρονεί ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο είχε εκ του νόμου την υποχρέωση να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του αναιρεσείοντος από τον κίνδυνο νέων ύβρεων εκ μέρους του Κ. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η κατανομή των ευθυνών μεταξύ των εμπλακέντων στη λογομαχία και η ύπαρξη συναφώς αμφιβολιών είναι άσχετες προς το αντικείμενο της διοικητικής ενστάσεώς του και δεν μπορούσαν συνεπώς να θεωρηθούν ως δικαιολογητικοί λόγοι της αρνήσεως της ΑΔΑ να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα κατόπιν των ύβρεων που εκστόμισε εναντίον του ο προϊστάμενός του. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο προχώρησε πέρα από το αντικείμενο της διαφοράς, το οποίο συνίστατο στη λήψη μέτρων αρωγής και όχι στην κατανομή των ευθυνών μεταξύ των εμπλακέντων στο επεισόδιο.

31 Στο σημείο αυτό επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει, με τη σκέψη 16 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Κατσούφρος κατά Δικαστηρίου, ότι, μολονότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η διοίκηση οφείλει, σε περίπτωση επεισοδίου που διαταράσσει την τάξη και την ασφάλεια της υπηρεσίας, να επεμβαίνει με όλη την αναγκαία αποφασιστικότητα, προκειμένου να εξακριβώσει τα γεγονότα και να συναγάγει, εν πλήρει επιγνώσει, τις αναγκαίες συνέπειες, εντούτοις δεν μπορεί να επιβάλει πειθαρχικές κυρώσεις στον αναμιχθέντα υπάλληλο παρά μόνον αν από τη διαταχθείσα έρευνα αποδεικνύεται με βεβαιότητα συμπεριφορά του εν λόγω υπαλλήλου που παρακωλύει την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας ή θίγει την τιμή και την υπόληψη άλλου υπαλλήλου.

32 Εν προκειμένω, ναι μεν διαπιστώνεται ότι η χρησιμοποίηση των επίμαχων λέξεων ήταν τελείως ανεπίτρεπτη, πλην όμως, όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που παρατίθενται στη σκέψη 11 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο Κ. είχε δηλώσει ότι ήταν πρόθυμος να ζητήσει συγγνώμη από τον αναιρεσείοντα. Επιπλέον, η ΑΔΑ δεν ήταν σε θέση, κατόπιν της διοικητικής εξετάσεως, να κατανείμει τις ευθύνες μεταξύ των εμπλακέντων στο επεισόδιο και συνεπώς, όπως τόνισε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η απόφασή της να απορρίψει την αίτηση αρωγής του αναιρεσείοντος και να θέσει τέρμα, χωρίς την επιβολή κυρώσεων, στην πειθαρχική διαδικασία που είχε κινηθεί κατά του Κ. λόγω ακριβώς της λοχομαχίας αυτής ήταν νόμιμη και δεν συνιστούσε υπέρβαση των ορίων της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει.

33 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμος.

34 Όσον αφορά τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων φρονεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα στη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον έπρεπε να αποφανθεί επί του ζητήματος αν οι παρεμβάσεις του F. και του Γενικού Γραμματέα του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποτελούσαν πράγματι απειλές κατά του αναιρεσείοντος και να μην αρκεσθεί στη διαπίστωση ότι οι παρεμβάσεις αυτές δεν αμφισβητούνταν μεν, αλλά οι ενδιαφερόμενοι έδιδαν διαμετρικά αντίθετες ερμηνείες. Ο αναιρεσείων φρονεί ότι, μετά την κατάθεση του F. στην προπαρατεθείσα υπόθεση Τ-326/94, δεν υπήρχε πλέον καμία αμφιβολία ως προς το υποστατό των εκστομισθεισών απειλών και το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να αντιπαρέλθει ένα τόσο σημαντικό σημείο, δεδομένου ότι ο αναιρεσείων υποστήριζε ότι επρόκειτο περί απειλών, οι οποίες συνιστούσαν αυτοτελή παράβαση του καθήκοντος αρωγής εκ μέρους της ΑΔΑ και γεννούσαν σε βάρος της υποχρέωση προς αποζημίωση.

35 Συναφώς επιβάλλεται να υπενθυμιστεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται ενώπιόν του δεν αποτελεί, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως αλλοιώσεως των στοιχείων αυτών, νομικό ζήτημα υποκείμενο συνεπώς στον έλεγχο του Δικαστηρίου (βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 1994 στην υπόθεση C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 42).

36 Δεδομένου ότι ο αναιρεσείων βάλλει κατά της εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου σε σχέση με ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιόν του σχετικά με τις παρεμβάσεις στις οποίες είχαν προβεί έναντι του αναιρεσείοντος ο F. και ο Γενικός Γραμματέας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι προδήλως απαράδεκτος και πρέπει επομένως να απορριφθεί.

37 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η κρίση του Πρωτοδικείου σχετικά με την απόφαση της ΑΔΑ να μην εξετάσει τους δύο μάρτυρες που επικαλέστηκε ο αναιρεσείων κατά την αγόρευσή του συνιστά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, διότι επιτρέπει στην ΑΔΑ να επιλέγει τους μάρτυρες που θα εξετάσει και να αποκλείει αναιτιολογήτως μάρτυρες που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος. Επιτρέπει δηλαδή στην ΑΔΑ αυθαιρέτως να αποκλείει τους μη παρόντες στο επεισόδιο μάρτυρες και συνεπώς να παραμορφώνει ή να ακρωτηριάζει το αποδεικτικό υλικό, σύμφωνα με τους θεμιτούς ή αθέμιτους στόχους της. Επιπλέον, στερεί από τον αιτούντα την αρωγή της ΑΔΑ κάθε δυνατότητα να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του, προσβάλλοντας έτσι κατάφωρα τα δικαιώματα άμυνας.

38 Επ' αυτού επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου, οι δύο μάρτυρες που επικαλέστηκε ο αναιρεσείων δεν ήσαν παρόντες κατά τη διάρκεια του επεισοδίου ούτε ενός έστω μέρους του επεισοδίου αυτού, οπότε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 42, καλώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μαρτυρία τους δεν θα μπορούσε να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών.

39 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι η διαπίστωση των ευθυνών για το επίμαχο επεισόδιο έπρεπε να γίνει στα πλαίσια της διαδικασίας της αιτήσεως αρωγής και να περιοριστεί στο επεισόδιο στο οποίο

αναφέρεται η αίτηση αρωγής και να μην καλύπτει τις κατηγορίες που διατύπωσε η ΑΔΑ για πολύ προγενέστερα γεγονότα, τα οποία ήσαν τελείως άσχετα με το αντικείμενο της αιτήσεως αρωγής. Κατά τον αναιρεσείοντα, η εκτίμηση του Πρωτοδικείου, στη σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με την εξέταση των προγενέστερων αιτιάσεων περί αρνήσεως εργασίας του αναιρεσείοντος αντιβαίνει ευθέως προς το άρθρο 24 του ΚΥΚ, κατά το οποίο οι Κοινότητες παρέχουν βοήθεια στον υπάλληλο. Οι κατηγορίες περί αρνήσεως εργασίας, ακόμη και αν υποτεθούν αληθείς, σε καμιά περίπτωση δεν νομιμοποιούν την εξύβριση του αρνουμένου την εργασία.

40 Επ' αυτού αρκεί η διαπίστωση ότι καλώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το επεισόδιο το οποίο αφορούσε η αίτηση αρωγής δεν μπορούσε να εξετασθεί μεμονωμένα.

41 Κατά συνέπεια, οι ευθύνες που υπείχε έκαστος των εμπλεκομένων έπρεπε να εκτιμηθούν ενόψει της συμπεριφοράς που επέδειξε πριν και μετά τα επίμαχα γεγονότα.

42 Επομένως, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμος.

43 Όσον αφορά τον έκτο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η εκτίμηση του Πρωτοδικείου, ότι ο ίδιος αρνήθηκε εργασία κατά το επίμαχο επεισόδιο της 25ης Νοεμβρίου 1993, πρέπει να αναιρεθεί για διαφόρους λόγους.

44 Πρώτον, αν όντως υπήρξε άρνηση εργασίας του αναιρεσείοντος, ο προϊστάμενός του όφειλε, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, να ακολουθήσει τη νόμιμη οδό, η οποία του επέβαλλε να υποβάλει σχετική αναφορά στον διευθυντή της μεταφραστικής υπηρεσίας και όχι να αυτοδικήσει, υβρίζοντας τον υφιστάμενό του. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο φαίνεται να δέχεται, εμμέσως πλην σαφώς, ότι η άρνηση εργασίας νομιμοποιεί την εξύβριση

και ότι στην περίπτωση αυτή η ΑΔΑ μπορεί να μη λάβει κανένα μέτρο προστασίας και αρωγής του υβρισθέντος, χωρίς να παραβαίνει το άρθρο 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ. Το Πρωτοδικείο, συνεπώς, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, αφού αγνόησε την αρχή της νομιμότητας.

45 Δεύτερον, κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο υπερέβη τα όρια της αρμοδιότητας του και του δικαιοδοτικού του ελέγχου, καθόσον στις σκέψεις 54, 55 και 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εξετάζει — χωρίς να έχει προηγουμένως διατάξει σχετικώς αποδείξεις — το βάσιμο της περιεχομένης στην απόφαση της ΑΔΑ της 1ης Ιουλίου 1994 αιτιολογίας, κατά την οποία το επίδικο επεισόδιο άρχισε όταν ο αναιρεσείων αρνήθηκε να εκτελέσει την ανατεθείσα σ' αυτόν εργασία. Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να υποκαθιστά την ΑΔΑ με την κρίση του, αλλά πρέπει απλώς να ελέγχει αν συντρέχει αναρμοδιότητα, παράβαση ουσιώδους τύπου, παράβαση κανόνα δικαίου, πρόδηλη πλάνη ή κατάχρηση εξουσίας. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα με το να υπεισέλθει στην ουσία της αιτιολογίας της αποφάσεως του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 1ης Ιουλίου 1994.

46 Τρίτον, ο αναιρεσείων φρονεί ότι το Πρωτοδικείο προσέβαλε τα δικαιώματά του άμυνας, καθόσον δεν διέταξε σχετικώς αποδείξεις και δεν του έδωσε τη δυνατότητα να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ultra petita. Δεδομένου ότι με τις σκέψεις 49 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είχε ήδη κρίνει νόμιμη την άρνηση της ΑΔΑ να λάβει οποιοδήποτε μέτρο κατά του Κ., η διαπίστωση περί αρνήσεως εργασίας, η οποία παρατίθεται στις σκέψεις 54 έως 56, ήταν περιττή και δεν είχε ζητηθεί. Επιπλέον, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο κυριαρχικά, με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, επί ορισμένων θεμάτων ουσίας, για τα οποία η κρίση του ούτε ήταν αναγκαία ούτε είχε ζητηθεί, προδίκασε επίσης το περιεχόμενο της αποφάσεως στην προπαρατεθείσα υπόθεση Τ-326/94 και δημιούργησε έτσι τον κίνδυνο να εκδοθούν δύο αντιφατικές αποφάσεις για τα ίδια πραγματικά περιστατικά.

47 Τέταρτον, το Πρωτοδικείο παραβίασε, κατά τον αναιρεσείοντα, την αρχή της ουδετερότητας, της νηφαλιότητας και της αντικειμενικότητας του δικαστή. Με τη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε στις οικιακές εργασίες του αναιρεσείοντος — πλύσιμο και σιδέρωμα. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο αγνόησε το γεγονός ότι ο αναιρεσείων είχε υποστηρίξει ότι, λόγω απουσίας της συζύγου του στην Ελλάδα, όπου εργαζόταν, είχε την επιμέλεια των δύο ανηλίκων θυγατέρων του και επομένως ήταν υποχρεωμένος να ασχολείται επίσης με οικιακές εργασίες. Ο

αναιρεσείων υποστηρίζει ότι, μολονότι το Πρωτοδικείο εκτιμά κυριαρχικά τα πραγματικά περιστατικά, εντούτοις δεν μπορεί να διαστρεβλώνει ή να ακρωτηριάζει τους ισχυρισμούς του, προσβάλλοντάς τον κατά τρόπο τόσο βάναυσο. Επιπλέον, ενόψει της φύσεως της υποχρεώσεως διατροφής που υπέχει ο αναιρεσείων έναντι των τέκνων του, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας ως μη θεμιτή τη δικαιολογία του.

48 Τέλος, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι η σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία αφορά τον ισχυρισμό του αναιρεσείοντος ότι κατά τις προηγηθείσες του επεισοδίου ημέρες δεν είχε να κάνει τίποτε, διαστρεβλώνει τους ισχυρισμούς του. Ο αναιρεσείων δήλωσε πράγματι, κατά την εξέτασή του, ότι δεν είχε να κάνει τίποτε, αλλά ο λόγος ήταν όχι ότι δεν είχε διάθεση για εργασία, αλλά ότι είχε τελειώσει την εργασία του ταχύτερα από τους συναδέλφους του. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο παραβίασε επίσης την αρχή της non reformatio in pejus, η οποία ισχύει υπέρ του αιτούντος δικαστική προστασία και αποτελεί θεμελιώδη αρχή τόσο του κοινοτικού όσο και του εθνικού δικονομικού διοικητικού δικαίου. Ο αναιρεσείων καταλήγει ότι οι σκέψεις 54 έως 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να αναιρεθούν.

49 Όσον αφορά, καταρχάς, την εκτίμηση του Πρωτοδικείου σχετικά με την άρνηση εργασίας, τις οικιακές εργασίες του αναιρεσείοντος και τους ισχυρισμούς του ότι δεν είχε να κάνει τίποτε κατά τις προηγηθείσες του επίμαχου επεισοδίου ημέρες, αρκεί η διαπίστωση ότι το σκέλος αυτό του έκτου λόγου αναιρέσεως είναι, για τους λόγους που παρατέθηκαν ανωτέρω στη σκέψη 26 της παρούσας διατάξεως, προδήλως απαράδεκτο, διότι πρόκειται για εκτίμηση πραγματικών περιστατικών, η οποία δεν υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι ο αναιρεσείων επιχειρεί να εμφανίσει ένα πραγματικό ζήτημα ως νομικό, επικαλούμενος συναφώς την ύπαρξη παραβιάσεως της αρχής της ουδετερότητας του δικαστή.

50 Όσον αφορά εξάλλου την αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ultra petita, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον μία από τις αιτιολογίες που παραθέτει το Πρωτοδικείο αρκεί για να στηρίξει το διατακτικό της αποφάσεώς του, οι ενδεχόμενες πλημμέλειες άλλων αιτιολογιών της εν λόγω αποφάσεως δεν ασκούν, εν πάση περιπτώσει, επιρροή επί του εν λόγω διατακτικού και ο λόγος αναιρέσεως που στηρίζεται στην ύπαρξη τέτοιων πλημμελειών είναι ανενεργός και πρέπει να απορρίπτεται (βλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 1994 στην υπόθεση C-326/91 P, De Compte κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-2091, σκέψη 123).

51 Τέλος, όσον αφορά τους ισχυρισμούς του αναιρεσείοντος ότι το Πρωτοδικείο υπερέβη τα όρια της αρμοδιότητάς του και του δικαιοδοτικού του ελέγχου, επειδή με τις σκέψεις 54, 55 και 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εξέτασε την αιτιολογία της αποφάσεως της ΑΔΑ της 1ης Ιουλίου 1994, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι αυτό το σκέλος του λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο. Από πάγια νομολογία προκύπτει πράγματι σαφώς ότι το Πρωτοδικείο δεν μπορεί μεν να υποκαθιστά την ΑΔΑ και να ελέγχει τις εκτιμήσεις της, εκτός αν πρόκειται για τη διαπίστωση πρόδηλης πλάνης κατά την εκτίμηση (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1990 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-160/89 και T-161/89, Καλαβρός κατά Δικαστηρίου, Συλλογή 1990, σ. II-871), αλλά μπορεί να εξετάζει τους λόγους που οδήγησαν ενδεχομένως την ΑΔΑ στην εκτίμησή της (βλ. απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1966 στην υπόθεση 62/65, Serio κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 479). Κατά συνέπεια, το σκέλος αυτό του έκτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο και ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

52 Όσον αφορά τον έβδομο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων φρονεί ότι θα πρέπει, στον βαθμό που γίνουν δεκτοί οι εκτιθέμενοι στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως λόγοι, να αναιρεθούν επίσης οι σκέψεις 59 έως 61 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με τις οποίες το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημά του περί επιδικάσεως χρηματικής ικανονοποιήσεως για την ηθική βλάβη που υπέστη. Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η συμπεριφορά της ΑΔΑ ήταν νόμιμη και δεν συνιστούσε παράβαση του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, ενώ δεν έλαβε υπόψη τις ύβρεις και απειλές που δέχθηκε ο αναιρεσείων από τον F. και τον Ε., ο οποίος ήταν τότε γενικός γραμματέας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και υποτίμησε, με τη σκέψη 43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τη βαρύτητα των ύβρεων και απειλών αυτών.

53 Δεδομένου ότι οι λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους ο αναιρεσείων επιχείρησε να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν είχε παραβεί το καθήκον αρωγής που υπείχε απορρίφθηκαν ήδη με την παρούσα διάταξη ως προδήλως απαράδεκτοι ή αβάσιμοι, πρέπει επίσης να απορριφθεί ο λόγος αναιρέσεως που αφορά την ύπαρξη ή την έκταση της ηθικής βλάβης που ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι υπέστη.

54 Τέλος, με τον όγδοο λόγο αναιρέσεως, ο αναιρεσείων αναφέρει ότι το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου πρέπει να ερμηνεύεται στενά, διότι συνιστά εξαίρεση από την αρχή που καθιερώνει το άρθρο 88, το οποίο προβλέπει ότι στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και

των υπαλλήλων τους τα όργανα φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Με τη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αναφέρεται γενικώς και αορίστως στις περιστάσεις της υποθέσεως, χωρίς να διευκρινίζει, όπως απαιτεί το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, αν τα δικαστικά έξοδα προκλήθηκαν χωρίς εύλογη αιτία ή κακοβούλως. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο δεν αιτιολογεί επαρκώς τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων στηρίζεται η κρίση του.

55 Κατά τον αναιρεσείοντα, το Πρωτοδικείο όφειλε καταρχάς να διευκρινίσει αν τα δικαστικά έξοδα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είχαν προκληθεί χωρίς εύλογη αιτία ή κακοβούλως, πράγμα που δεν συνάγεται σαφώς, λόγω της αοριστίας της σκέψεως 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η αοριστία αυτή αφήνει προσβλητικά υπονοούμενα εις βάρος του αναιρεσείοντος, επιπλέον δε δεν αναφέρεται κανένα συγκεκριμένο περιστατικό που να θεμελιώνει την «κύρωση». Κατά τον αναιρεσείοντα, είναι ακατανόητη η αναφορά στην «έκταση του επεισοδίου» και στη «στάση του προσφεύγοντος, όταν η ΑΔΑ δεν ήταν σε θέση να διαπιστώσει με βεβαιότητα τα πραγματικά περιστατικά και τις σχετικές ευθύνες». Αν το Πρωτοδικείο θεωρεί ασήμαντο το επεισόδιο, ο αναιρεσείων το θεωρεί σημαντικότατο, διότι δέχθηκε απειλές και ύβρεις. Όσον αφορά τον υπαινιγμό του Πρωτοδικείου ότι ο αναιρεσείων ουδέποτε έδειξε συμφιλιωτική διάθεση, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι ο υβριστής του δεν του έχει ζητήσει συγγνώμη μέχρι σήμερα και ότι παράλληλα η ΑΔΑ ζήτησε από τον αναιρεσείοντα να συγχωρήσει τον υβριστή του και να αποσύρει την αίτησή του πριν ακόμη αυτός του ζητήσει συγγνώμη.

56 Συναφώς επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 51, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, δεν χωρεί αναίρεση αποκλειστικά για τον καταλογισμό ή το ύψος της δικαστικής δαπάνης. Κατά συνέπεια, εφόσον όλοι οι λοιποί λόγοι αναιρέσεως έχουν απορριφθεί, ο λόγος που αφορά την έλλειψη νομιμότητας της αποφάσεως του Πρωτοδικείου επί των δικαστικών εξόδων πρέπει, κατ' εφαρμογή του εν λόγω άρθρου, να απορρίπτεται ως απαράδεκτος (βλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1995 στην υπόθεση C-396/93 P, Henrichs κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-2611).

57 Κατά συνέπεια, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, κατ' εφαρμογή του άρθρου 119 του Κανονισμού Διαδικασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Κατά το άρθρο 70 του ίδιου κανονισμού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους, τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Εντούτοις, κατά το άρθρο 122 του εν λόγω κανονισμού, το άρθρο 70 δεν έχει εφαρμογή επί των αναιρέσεων που ασκούν οι μόνιμοι ή μη μόνιμοι υπάλληλοι των κοινοτικών οργάνων. Επειδή η αίτηση αναιρέσεως του Κ. Δημητριάδη απορρίφθηκε, ο αναιρεσείων πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της παρούσας διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

διατάσσει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα.

Λουξεμβούργο, 16 Οκτωβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

R. Schintgen